

**KOHEESIO- JA KILPAILUKYKYOHJELMA
ETELÄ-POHJANMAAN JÄRVIALUE (NRO 35)**

Lappajärvi, Vimpeli, Alajärvi, Soini, Töysä ja Ähtäri

Ohjelma-asiakirjan valmistelu Aisapari ry / ohjelmakoordinaattori Taina Hautamäki

1. OHJELMAEHDOTUKSEN VASTAAVUUS ALUEEN KEHITTÄMISEN TAVOITTEISIIN

1.1 OHJELMAEHDOTUKSEN PERUSTELUT ALUEEN KILPAILUKYVYN JA TASAPAINOISEN ALUEKEHITYKSEN NÄKÖKULMASTA

Kaupunkineuvos Jussi-Pekka Alanen teki vimpeliläisen yrittäjän ja teollisuusneuvoksen Esa Rannilan toimeksiannosta Järviseudun vetovoimaisuutta ja jatkuvaa kehitystä koskevan selvityksen, joka valmistui 2008. Selvittäjä tapasi kaikkien mukana olevien kuntien (Lappajärvi, Vimpeli, Alajärvi ja Soini – myös Evijärvi joka ei ole mukana ohjelmassa) poliittista ja viranhaltijajohtoa samoin kuin alueen yritysten ja elinkeinoelämän edustajia. Yhteydessä oltiin myös maakunnallisiin ja valtakunnallisiin tahoihin, joiden toiminta liittyy Järviseudun kehittämiseen. Alueen kunnat ovat suhteellisen pieniä, ja niiden väestöpohja heikkenee jatkuvasti. Sama ongelma koskee Töysää ja Ähtäriä. Kuntien vahvuus on yhteisessä tekemisessä ja voimavarojen kokoamisessa. Selvityksessä todetaan mm., että menestyäkseen seutu tarvitsee veturin, uutta tietoa ja uusia näkökulmia, sekä panostamista yhteisiin vahvuuksiin.

Selvityksessä erityisen merkittäväksi yritysten tulevaisuuden menestystekijäksi ja työvoiman turvaamisen keinoksi nousi alueen maankäytön, asumisen, ympäristön ja virkistystoiminnan kehittäminen.

KOKO-ohjelmalla tähdätään alueen sisäisen strategisen yhteistyön lisääntymiseen. Yhteisiä keskustelufoorumeita sekä toimialat ylittäviä innovaatioseminaareja lisäämällä pyritään hahmottamaan alueen kehittymisen kokonaistilannetta, ennakoimaan muutoksia, varautumaan niihin, tunnistamaan kasvukohtia sekä luomaan yhteistä strategista näkemystä, käytännön päätöksiä sekä sitoutumista niihin. Tätä kautta voidaan asettaa yhteisiä tavoitteita ja tehdä konkreettisia toteuttamispäätöksiä.

Alueen kokonaisvaltaisen kilpailukyvyyn kehittäminen perustuu kärkitoimialojen vahvistamiseen sekä asumisen, ympäristön ja virkistystoiminnan kehittämiseen asukaslähtöisesti, kauaskatseisesti, ja voimavaroja yhdistäen. Vain asuttu maaseutu voi tarjota lähialueen yrityksille niiden tarvitseman työvoiman ja tätä kautta kasvuedellytyksiä. Väestökato johtaa helposti kierteeseen, jossa palvelut ja kouluttautumismahdollisuudet vähenevät vastaavasti, mikä edelleen nopeuttaa muuttovirtaa sinne, missä palveluita ja koulutusta on saatavilla. Muuttovirta on pysäytettävä katsomalla uusin silmin ympäristön luonnonolosuhteisiin ja kulttuuriin perustuvia vahvoja vetovoimatekijöitä ja hyödyntämällä niitä tehokkaammin sekä asukkaiden vapaa-ajan harrastusten että viihtyvyyteen vaikuttavan estetiikan näkökulmasta. Avoin on oltava myös niille uusille mahdollisuuksille, joita innovatiivinen kehittäminen ja erikoistuminen tuovat alueen oppilaitoksille sekä hyvinvointipalveluyrittäjyydelle. Hämärtämällä vanhoja raja-aitoja ja kirkastamalla loogisia yhteistyön suuntia päästään koko alueen asukkaita, yrityksiä ja kuntia hyödyttävään tasa-arvoiseen kehitykseen.

Yritystoiminnan ydin on voiton tavoittelu. Yritysten kannattavuus yhdistyy osaltaan suoraan ympäristön kehittämistä koskeviin ratkaisuihin. KOKO-ohjelmassa sekä asumisen että matkailun toimenpide-
linjauksissa tartutaan ympäristön vetovoimatekijöihin ja kiinnitetään erityistä huomiota asumisen, ympäristön ja virkistystoiminnan asiakaslähtöiseen kehittämiseen, mikä hyödyttää kärkitoimialojen

yrittäjiä paitsi työvoiman turvaamisen näkökulmasta, erityisesti uutta luovan ja korkeatasoisen tuotekehityksen sekä myynnin kasvamisen kautta. Asuin ympäristön vetovoiman lisääntymisen ohella kaikkien neljän kärkitoimialan sisäisten ja välisten verkostojen vahvistuminen lisää niiden tehoa ja vetovoimaa työympäristönä. Asuin ympäristön ja työympäristön yhteinen vetovoima kasvaa, ja nämä kaksi tekijää yhdessä edistävät työvoiman rekrytointia, asukasmarkkinointia ja tonttimyyntiä koko alueella.

1.2 ERIKOISTUMINEN, VAHVUUDET JA KOKO:N ROOLI NIIDEN VAHVISTAMISESSA

1.2.1. Puuteollisuus

Etelä-Pohjanmaan Järvi alueella on maan suurin hirsirakentamisen osaamiskeskittymä. Alajärvelle keskittyen alueella on n. 40 hirsirakennusyritystä, ja lähialueilla niitä on vielä parikymmentä lisää. Yritykset ovat pääosin pieniä, mutta mukana on myös isoja, kuten alajärveläinen Finnlamelli Oy, töysäläinen Nuottasaaren Saha Oy (Honkatalot) sekä maailman suurin hirsirakentaja Honkarakenne Oyj, joka on myös pörssi-yhtiö. Finnlamellilla on tuotannossa mm. lyhytnurkkaiset ns. ”kaupunkihirsitalot”, muut omakotitalot ja vapaa-ajan asunnot, saunamallistot, sekä luhti- ja aittarakennukset. Sen tuotannosta vientiin menee noin puolet. Honkatalot- tuotemerkin kautta myydään hirsitaloja, puurunkoisia muovittomia ekopuutaloja sekä puupalkkitaloja. Viennin osuus tuotannosta on n. 60%. Honkarakenne Oyj:n päätuotteena on hirsirunko. Portaot, ovet, ikkunat, lauteet, sekä mm. osa suunnittelusta tulevat runsaalta määrältä erilaisia alihankkijoita. Honka-tuotemerkin alla myydään vuosittain n. 3500 omakoti- ja vapaa-ajan taloa (v. 2007). Yhtiön tuotannosta n. 2/3 menee vientiin. Sen tytäryhtiöitä ovat Finwood Oy sekä TimberHeart Oy Ltd.

Puu- ja hirsirakentamisen valttina on globaali suuntaus kestävä kehityksen tavoittelussa; hirsirakentaminen on sekä taloudellisesti, että ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä. Puuteollisuus tukeutuu pitkälti omaan kansalliseen ja paikalliseen metsäteollisuuteen.

Soinilainen Kohiwood Oy on erikoistunut massiivisen liimalevyn ja huonekalukomponenttien tuotantoon. Sillä on pääkonttori Soinissa sekä tytäryhtiö Lamboard Europe Ltd Englannissa. Sahatavarasta vientiin menee 40% ja liimalevytuotannosta 45%. Muita puuteollisuusyrityksiä alueella ovat mm. Artopine Oy Alajärvellä sekä sisäryitys Artowood Oy Lappajärvellä. Nämä valmistavat ulko- ja sisäovia pääosin alihankintana hirsiteollisuudelle. Yksi menestystuotteista Keski-Euroopassa on suosittu Euro-ovisarja. Välillisen viennin osuus yhtiön liikevaihdosta on 60-70%. Myös esim. Soinin kaluste on huomattava puualan yritys huonekalujen valmistuksellaan. Naapurustosta löytyy esim. Kuusiokuntien Wood-Group, jossa keskitytään huonekaluihin, pihakalusteisiin ja piharakennuksiin.

1.2.2 Metalliteollisuus

Etelä-Pohjanmaan Järvi alueella on maan suurin alumiinin osaamisverkosto La Alucenter. Alumiiniklusterissa kärkiyrityksenä on MäkeläAlu Oy, joka valmistaa alumiiniprofiileja ja jonka tuotannosta lähes 50% menee vientiin. Verkostoon kuuluvien kahdeksan muun yrityksen tuotteita ja palveluita ovat esim. alumiinihitsaus, alumiinin harjaus ja kiillotus, alumiiniprofiilien jatkojalostus, sekä Decoral-kuviopinnoitus. Alumiiniklusterilla on runsaasti alihankintaa rakentajille.

Inhan Tehtaat Oy Ab Ähtärissä on osa Fiskars-konsernia. Tehdas on monipuolinen teräs- ja alumiini tuotteiden ammattilainen, jonka päämarkkina-alueet ovat Pohjoismaissa ja Itämeren ympäristössä. Buster-venemallisto vastaa nykyisiä korkeita viimeistely- ja käyttöominaisuusvaatimuksia, ja niiden laadun perustana on Euroopan suurimman alumiinisten avoveneiden valmistajan hi-tech-osaaminen. Inhan tehtaat ovat myös johtava rautateiden kiskonkiinnittimien toimittaja Pohjoismaissa. Tasokkaita alumiiniveneitä valmistaa Ähtärissä myös Silver Veneet Oy.

Alueella sijaitsevat myös Rautaruukki Oyj:n Vimpelin ja Alajärven tehtaat, joissa tuotetaan metalliin perustuvia komponentteja rakentamiseen ja konepajateollisuudelle. Rautaruukki Oyj investoi Alajärvelle rakentamalla uuden julkisivupaneelitehtaan, joka valmistuu syksyllä 2009 kaksinkertaistaen sandwich-elementtien tuotannon Suomessa. Rautaruukki Oyj:llä on toimintaa 26 maassa ja se on pörssi-yhtiö.

Muita vahvoja metallialan yrityksiä alueella ovat mm. ähtäriläinen Tankki Oy, joka valmistaa mm. ruostumattomia ja haponkestäviä säiliöitä elintarvike-, panimo-, prosessi-, kemian-, puu- ja paperiteollisuudelle, alajärveläinen Nordautomation Tuotanto Oy, joka tarjoaa projektointia suunnittelusta käyttökoulutukseen, laitteista sekä tuotantolinjoja mekaaniselle puunjalostusteollisuudelle, Alajärven Steely Oy joka on erikoistunut teräsrunkorakenteisiin, kotelopalkkeihin ja muihin rakennuksen rakenneosiin, vimpeliläinen Rumtec Oy joka valmistaa mm. teräsrumpuja ja –siltoja sekä maarakentamiseen liittyviä ratkaisuja, Tikli Group Oy joka tuottaa mm. alumiiniovvia, -ikkunoita ja –tikkaita, kansainvälinen konserni Lindab Group Ltd, jolla on mm. sadevesijärjestelmiä, kattoprofiileja ja ilmastointilaitteita tuottava yksikkö sekä aluemyyntikonttori Vimpelissä, töysäläinen Jarte-Steel Oy, joka valmistaa mm. ruostumattomia ja haponkestäviä säiliöitä ja laitteita, sekä Töysässä sijaitseva ja Jyky Group –konserniin kuuluva Ähtärin Metallirakenne Tupamäki & Co Oy, joka on maidon ja muiden elintarvikeneiteiden kuljetuskaluston valmistuksen markkinajohtaja Suomessa.

Sekä puu- että metalliteollisuudessa alueella on merkittävä määrä alihankintayrityksiä, joiden toiminnalle kärkiyrityksillä on suuri merkitys.

1.2.3 Bioenergiaosaaminen ja –varannot

Etelä-Pohjanmaan Järvialueella on runsaasti bioenergia-alan osaamista ja energiaan liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa mm. Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen toimipisteissä sekä Seinäjoen Ammattikorkeakoulun maa- ja metsätalouden Ähtärin yksikössä. Järviseudun maakuntakorkeakoulussa on käynnistynyt bioenergia-alan opintokokonaisuus. Alan opetusta alueella on yamk-tutkintoon, amk-tutkintoon sekä toisen asteen tutkintoihin. Länsi-Suomen metsäverkostossa, joka muodostuu Seinäjoen, Hämeen ja Tampereen ammattikorkeakoulujen yhteistyöstä, on Ähtärillä merkittävä rooli. Toimijoilla on valmiita yhteistyöverkostoja myös Keski-Suomen bioenergian osaamisverkostoon. SeAMK:n maa- ja metsätalouden yksiköllä on kv. yhteistyötä mm. Uumajan maatalousyliopiston kanssa, lisäksi se on juuri lähtemässä mukaan kv. bioenergia-alan hankkeeseen, jossa on toimijoita myös Italiasta, Itävallasta ja Saksasta.

Fossiilisten polttoaineiden voimakas hinnannousu sekä niiden käytöstä aiheutuvat hiilidioksidi-päästöt ovat lisänneet huomattavasti kiinnostusta bioenergiaa kohtaan. Kioton ilmastopöytäkirja ja kestävän kehityksen periaatteet ovat nostaneet esille uusiutuvien luonnonvarojen ja bioenergian käytön.

Kasvihuoneilmion estämisen lisäksi bioenergialla on suotuisia sosioekonomisia aluetaloudellisia vaikutuksia. Energiaomavaraisuuden kasvattaminen on tärkeää aluetalouden sekä sosiaalisten ja ympäristövaikutusten kannalta. Tämä painottuu vahvasti myös Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmassa sekä maakunnan energiaomavaraisuusstrategiassa.

Alueen ominaispiirteet tukevat luontaisesti bioenergia-alan kehittämistä: metsävarat ja peltoenergiakasvit, sahateollisuuden sivutuotteet, biokaasu, maaseutumaisema, lämpöyrittäjäyys, kiinteän polttoaineen korjuuketju, sekä vahva kone- ja laitevalmistus. Puu- ja peltoenergian käytössä on merkittäviä kasvumahdollisuuksia.

Selvitysten mukaan Etelä-Pohjanmaan alueella käytettävissä olevaa energiapotentiaalia – mm. hakkuutähdettä ja peltobiomassoja – on yhteensä n. 10 TWh/a (terawattituntia). Tästä määrästä on käytetty omassa maakunnassa v. 2005 n. 2,5 TWh. Käytettävissä tiivistetyn polttoaineen tuotantoon olisi siten vuodessa n. 7,5 TWh:n edestä kiinteää bioraaka-ainetta.

1.2.4 Matkailu

Tuurin kauppakeskittymä, Ähtärin Eläinpuisto ja Lappajärven Kivitippu ovat 3/6 Etelä-Pohjanmaan matkailustrategiassa mainituista maakunnan matkailukeskittymistä. Toiset kolme - Härmän Powerpark, Kuortaneen Urheilupuisto sekä Seinäjoki tapahtumineen - sijaitsevat naapurikunnissa. Matkailualalla on totuttu tekemään yhteistyötä yli rajojen. Etelä-Pohjanmaan Järvialueella on edellytykset nousta matkailutoimialalla maakunnan kärkialueeksi.

Veljekset Keskisen kyläkauppa Töysän Tuurissa on Suomen suosituin matkailukohde kävijämäärällä mitattuna. Se myös tunnetaan laajasti kautta maan. Keskisen vetovoima on koonnut ympärilleen kokonaisen Tuurin kauppakeskittymän (n. 60 muuta yritystä), joka tarjoaa kävijöille ostoselämyksiä laidasta laitaan. Kyläkauppa vahvistaa omalla tavallaan positiivista pohjalaista imagoa, johon kuuluvat mm. perheyrittäjäyys ja bisnesvainu, sekä kyky tehdä suurta ja komeaa. Miljoonatapahtumat ovat osa kokonaisuutta. Tuurin kauppakeskittymä on myös yksi venäläisten asiakkaiden suosimista käyntikohteista Suomessa.

Ähtärin Eläinpuisto on tunnettu ympärivuotinen matkailukohde ja oppimisympäristö etenkin perhematkailu- ja luokkaretkikohteena. Se on erikoistunut suomalaiseen luontoon ja villieläimiin. Moksunniemen matkailualueella on hotelli Mesikämmen, kylpylä, leirintäalue ja Ähtäri-halli sekä golfkenttä, joka on pinta-alaltaan yli 200 hehtaaria. Ähtäri on kehittänyt matkailuelinkeinoa pitkään, ja kaupungille on vuonna 2009 tulossa matkailun suuntaviivoja kauas eteenpäin luotaava kokonaissuunnitelma. Sitä tullaan hyödyntämään mm. maankäytön suunnittelussa sekä yritys- ja sijoittajamarkkinoinnissa.

Lappajärven Kivitippu-kylpylä ympäristöineen luo vahvan paikallisen matkailupalveluryppään. Kylpylän monipuolisten palveluiden lisäksi alueella on mm. alueen geologista historiaa esittelevä meteoriittikeskus, 18-reikäinen golfkenttä, laivaristeilyt Lappajärvellä, Onnintupa-käsityöläistalo, sekä Halkosaaren vapaa-aikakeskus ja suosittu kesäteatterialue.

Matkailullisia vahvuuksia on runsaasti, mm. alueen retkeilyreitistöt ja luontomatkailumahdollisuudet. Soinin ympäristössä Arpaisilla on kymmenillä laavuilla varustettua runkoreitistöä patikointiin ja hiihtoon yli 400 km, josta valaistua latua on 100 km. Kuuden tähden reitistö kiertää Alajärven, Soinin, Töysän ja Ähtärin sekä naapurustossa sijaitsevien Alavuden ja Kuortaneen maastoissa. Alueella on talvisin myös erinomaiset moottorikelkkareitistöt, jotka kiertävät myös Keski-Suomen puolella Karstulassa, Saarijärvellä ja Keuruulla. Soinin Vuorenmaassa sekä Vimpelin Lakeaharju-Pyhävuori –reitistöllä on upeita näköalapaikkoja. Lappajärven Söyringinlahdessa sekä Aidaspurolla on merkittäviä lintujen pesimäpaikkoja. Vahvuuksien hyödyntämistä alueen matkailu- ja ohjelmalveluyrityksissä voidaan merkittävästi tehostaa mm. ratkaisemalla reitistöjen kunnossapitoon liittyvät ongelmat.

1.2.5 Matto- ja tekstiiliteollisuus

Etelä-Pohjanmaan Järvialueella on poikkeuksellisen runsaasti mattokutomoita, jotka keskittyvät Lappajärven alueelle. Niitä on runsaasti myös naapurikunnissa Evijärvellä ja Kauhavalla. Lappajärveläinen VM-Carpet tuottaa mm. korkealaatuisia paperinaru- ja sisalmattoja, villa- ja polyamidinukkamattoja, sekä bambumattoja. Mallistossa on myös perinteisiä puuvilla- ja pellavamattoja. Yhteistyötä VM-Carpet tekee mm. tunnettujen design-suunnittelijoiden kanssa, ja valikoimiin kuuluu myös esim. täysin biohajoavista materiaaleista valmistettuja ympäristöystävällisiä ekomattoja.

Mattokutomoita palvelee mm. Lappajärven Värjäämö Oy, jonka kudontamateriaalien värjäämisen rinnalle on kasvanut mittava kudonta- ja askartelumateriaalien tukku- ja vähittäismyynti.

Saltex Oy on kehittyvä ja voimakkaasti kansainvälistyvä perheyriutus Alajärvellä. Sisustusmattojen ja – tynyjen lisäksi yhtiö valmistaa hiekkatekonurmia, yleisurheilukenttien pinnoitteita sekä leikkikenttien turva-alustoja. Saltex Oy on yksi maailman harvoista tekonurmia valmistavista yrityksistä, jolla on tuotteille FIFA:n lisenssi. Viennin osuus yhtiön liikevaihdosta on 70%.

1.2.6 Turkistalous

Suomi on maailman toiseksi suurin ketunnahkojen tuottaja ja kuudenneksi suurin minkinnahkojen tuottaja, ja työllistää suoraan 6000-7000 sekä välillisesti n. 10 000 ihmistä (2006). Lappajärvi, sekä naapureina olevat Evijärvi sekä Kauhavan Korteesjärvi kuuluvat tarhauksen ydinalueeseen. N. 98% nahoista viedään ulkomaille, pääasiassa Venäjälle ja Kiinaan.

1.2.7 Arvokas ja omaleimainen - mutta uhanalainen - rakennusperinne

Tällä alueella sekä naapurustossa saman eteläpohjalaisen rakennuskulttuuripiirin alueella – johon Etelä-Pohjanmaan lisäksi myös Pohjanmaan rannikko sekä pitkälti Keski-Pohjanmaa kuuluvat - on helposti tunnistettava, pohjalaisheimon omaan kulttuuriin perustuva, kansainvälisesti omaleimainen, vahvat juuret omaava rakennusperinne. Kautta maailman on poikkeuksellista, että talonpoikainen rakentaminen on näin kookasta ja näyttävää – eteläpohjalainen rakennusperinne kertookin paitsi erityisistä kirvesmiestaidoista, myös aatelin puuttumisesta ja talonpoikaisluokan vahvasta asemasta eroten tässä jopa muun Suomen historiasta. Eteläpohjalainen rakennusperinne muodostaa huomattavan

vasta-asetelman muun maailman aatelinnoille ja –kartanoille sekä maaorjien asumuksille. Sillä on erittäin suuri ja lisättävissä oleva arvo myös matkailuelinkeinossa. Asumisen vetovoima- ja kilpailutekijänä rakennetun kulttuurimaiseman merkitys on kiistaton. Paikallisuuden, identiteetin ja perinteiden merkityksen kasvaminen on yksi asumisen megatrendeistä. (Liite nro 1)

Eteläpohjalaisen rakennusperinteen ja kulttuurimaiseman ylläpitämistä on painotettu vahvasti mm. Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmassa. Talonpoikaiset talot ovat haluttuja ja korjausrakentaminen lisääntynyt, mutta vanha rakennuskanta vähenee koko ajan. Pelkällä korjaamisella ei enää pelasteta pohjalaista maisemaa. Talovalmistajien nykyisissä mallistoissa olevat pakettiperinnetalot eivät ole sitä, millä arvokkaita kulttuuriympäristöjä voidaan säilyttää.

1.2.8. Järvisyys

Mielikuvat Etelä-Pohjanmaan luonnosta liittyvät tasaiseen peltomaisemaan ja jokilakeuteen, soihin ja metsiin. Etelä-Pohjanmaan Järvialue poikkeaa tästä runsaslukuisilla järvillään. Vesiensuojeluun on kiinnitetty hyvin huomiota. Lappajärvi, Alajärvi, Kätkänjärvi, Ponnejärvi, Ähtärinjärven järviketju ja Ouluvesi rantoineen tarjoavat erinomaiset mahdollisuudet mm. kalastukseen, uimiseen, retkeilyyn, melontaan ja veneilyyn. Jokaisella Etelä-Pohjanmaan Järvialueen kunnalla on järvenrantaa, jota voidaan hyödyntää tähänastista enemmän asumisen ja vapaa-ajan vetovoimatekijänä.

1.2.9. KOKO:n rooli vahvuuksien kehittämisessä

KOKO:lla tuetaan alueen kärkitoimialojen kehittämistä edesauttamalla selvitystyötä sekä kehittämis- ja hanketoimintaa, joka lisää yritysten kilpailukykyä ja kannattavuutta:

Hirsiteollisuudessa esim. yritysten asiakaspalveluprosessien parantaminen, benchmarkkaus, brändäys, ja kustannustehokkuus yksilöllisten asiakasratkaisujen tuottamisessa. Metalliteollisuudessa esim. alumiiniklusterin brändin vahvistaminen, KIBS-palveluiden hyödyntäminen, ja alan työvoiman saannin turvaaminen tulevaisuudessa. Bioenergiassa erityisesti tutkimus- ja kehittämistoiminta, joka luo pohjaa alan merkittäväälle kasvamiselle. Matkailu- ja elämysteollisuudessa esim. kansainvälisten asiakkaiden tavoittaminen, uusien myynti- ja markkinointimenetelmien omaksuminen (esim. sosiaalinen media), sekä kävijämäärien selkeä kasvattaminen kärkiyritysverkoston ja teemallisten tuotteiden kehittämisellä.

Turkistalous on elinkeinona perusmaataloutta, eikä sen tukemista voi rahoittaa KOKO-ohjelmasta.

KOKO:lla ennakoidaan ja etsitään yritysten ja toimialojen välille uusia yhteistyön mahdollisuuksia, sekä toimitaan luontaisten yhteistyökuvioiden kautta yli kunta- ja maakuntarajojen silloin, kun se tukee alueen yritysten kilpailukykyä ja kehittämistä:

Puuteollisuuden kärjet kulminoituvat asumisen otsakkeessa. Hirsitalotuotanto, hirsihuvila-tuotanto, hirsisten aitta- ja saunarakennusten tuotanto, liimalevyn ja huonekalukomponenttien tuotanto, ovien ja ikkunoiden valmistus, puisten ulkokalusteiden ja –rakenteiden tuotanto yms. liittyvät asumisen kautta suoraan kalusteiden ja sisustusten tuotantoon, esim. matto- ja tekstiiliteollisuudessa. Metalliteollisuus yhdistyy asumisen otsakkeeseen rakentamisen ja kalustamisen elementeillä kuten esim. tukirakenteet,

katot, julkisivut, kuviopinnoitteet, metallirakenteiset ovet ja ikkunat sekä alumiiniset sisä- ja ulkokalusteet. Yhteistyötä on hyvä tehdä maakunnanlaajuisesti Seinäjoen seudun sekä Suupohjan asumista koskevan kehittämistyön tekijöiden kanssa. Samoin yhteyttä kannattaa pitää esim. Lahden seudun osaamiskeskukseen, missä myös on vahvaa osaamista puurakentamisessa.

Bioenergian kosketuspintoja muihin toimialoihin on esim. puu- ja hirsitaloteollisuuden, pienten ja keskisuurten sahojen sekä puunjalostuksen sivutuotteena syntyvien biomassojen hyödyntäminen bioenergian tuottamisessa tai bioenergian tuottamisessa ja käyttämisessä tarvittavien laitteiden kehittäminen yhdessä metalliteollisuuden kanssa. Alueen bioenergian kehittäjiä on toimivat yhteistyöverkostot mm. Seinäjoen, Hämeen, Tampereen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulujen, sekä Uumajan maatalousyliopiston kesken.

Matkailulla ja elämystuotannolla on selkeitä kosketuspintoja alueen hyvinvointi- ja terveydenhoitopalveluiden järjestämiseen (hyvinvointimatkailu), kauppaan (ostosmatkailu), kulttuuripalveluihin (mm. kulttuurimatkailu, tapahtumamatkailu, ohjelmalvelut), ympäristöön (mm. luontoreitistöt, luonto- ja kulttuurimaisemat, järvet, ohjelmalvelut), asumiseen ja rakentamiseen (mm. majoittuminen, mökkeily, kulttuurimatkailu, esteellisyys-asiat), sekä informaatio- ja viestintäteknologiaan (mm. myyntijärjestelmät, sosiaalinen media). Matkailualalla luontaiset yhteistyön suunnat määräytyvät sen perusteella, millaisten teemojen tuotteistamiseksi yritysverkostojäsen kootaan, ja millaisia tuotekokonaisuuksia markkinoidaan.

KOKO:lla hakeudutaan toimialojen välisiin rajapintoihin myös hakemalla yhteisiä asiakaslähtöisiä näkemyksiä alueen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Alueen järvisyyttä ja kulttuurimaisemaa hyödyntämällä ja niiden roolia vahvistamalla parannetaan ympäristön viihtyvyyttä niin omia asukkaita kuin matkailijoitakin varten:

Alueen järvisyys on ympäristön elementti, jota tulee hyödyntää matkailuelinkeinossa entistä paremmin. Sillä voi olla entistä suurempi merkitys myös hyvinvointipalveluiden ja terveydenhoidon järjestämisessä. Järvisyys on myös asumisen vetovoimatekijä sekä mökkimajoittujien, että alueen omien asukkaiden näkökulmasta. Kun järvien parempaa hyödyntämistä eri käyttötarkoituksia varten suunnitellaan, on järkevää hahmottaa kokonaisuus ottamalla huomioon matkailu- ja ohjelmalveluyritysten, terveys- ja hyvinvointipalveluiden tuottajien, sekä esim. kuntien tonttimarkkinoinnin toteuttajien näkemykset ja sopeuttaa nämä toisiinsa. Samoin kun järviä käytetään vetovoimatekijänä alueen markkinoinnissa, on järkevää miettiä esim. viestinnän samansuuntaisuutta.

Alueen arvokkaalla ja omaleimaisella rakennusperinteellä on erittäin suuri merkitys sekä asumisen että matkailun kilpailutekijänä. Kulttuurimaiseman säilyttämistä ja hyödyntämistä ei kannata jättää juhlapuheiden tasolle, vaan siihen voidaan tarttua konkreettisesti.

Hyvä asuminen 2010 –ohjelmassa toteutettiin vuonna 2006 MTV3:n ja internetin kautta valtakunnallinen "Suomen paras asuinalue" –kilpailu, jonka ylivoimaiseksi voittajaksi yleisöäänestyksessä nousi Mustasaaren Sulvan kylä. Sulvan ytimen muodostaa Stundars, jonne on noussut kokonainen asuntoalue lähiseudulta siirretyistä vanhoista pohjalaistaloista. Alue on ulkoisesti erittäin aito ja perinteisen näköinen, mutta sisältä talot ovat moderneja, ja niissä asuu pääasiassa nuoria lapsiperheitä. Asiantuntijoiden mukaan hyvät asuinalueet identifioituvat vahvasti. Niillä on tunnistettavia kulttuurihistoriallisia, usein joko

maisemaan tai rakennustapaan liittyviä ominaisuuksia, joita asukkaat arvostavat. Hyvään asumiseen kuuluu myös yhteys luontoon. Suosituksi uudeksi asuinalueeksi on noussut myös Vantaan Kartanonkoski, joka on Suomen ensimmäinen uusvanhaan tyyliin rakennettu kaupunginosa. Samanlaisia uusvanhaan rakentamiseen perustuvia menestystarinoita on jo löydettävissä eri puolilta Eurooppaa siitä huolimatta, että kohteet ovat usein arkkitehtien kritisioimia. Näiden kohteiden suuri kysyntä ja runsas huomio mediassa viittaa selkeään markkinarakoon, jota KOKO:lla voidaan selvittää lisää.

Traditionalistinen rakentaminen perustuu oman kulttuurialueen rakentamistavan jatkamiseen kaikkine yksilöllisine ominaispiirteineen ja pihapiireineen. Ulkoisesti täysin perinteinen, mutta sisältä kaikin nykyajan asumismukavuuksin varustettu kulttuuriperinnerakentaminen on mahdollisuus maaseudun rakentamisessa koko Pohjanmaalla, ja siinä piilee mahdollisuuksia myös muiden kulttuurialueiden tyyppillisen rakennusperinteen jatkamiseen. Luonteensa vuoksi traditionalistinen rakentaminen vaatii uutta ajattelua, ja mahdollisille toteutuksille on luotava traditionalistiseen rakentamiseen soveltuvia pelisääntöjä. KOKO:lla voidaan käynnistää prosesseja, joilla markkinakartoituksen jälkeen perehdytetään hirsitaloteollisuuden suunnittelijoita traditionalistiseen rakentamiseen, luodaan toimintamalli, ja tuotetaan ensimmäiset eri kokoluokkien eteläpohjalaistalot koemarkkinointia ja myyntiä varten.

KOKO:n rooli on olla käytännön työkalu, jolla resursoidaan toimenpiteiden käynnistämistä ja luodaan edellytyksiä hankerahoituksen hakemiseen ja saamiseen. KOKO:lla tähdätään alueen sisäisen strategisen yhteistyön lisääntymiseen. Eri toimijoiden välisenä tiedonvälittäjänä se on merkittävä resurssi. Hyvä tiedotus on luottamukseen perustuvan kumppanuuden ja kaiken yhteistyön ensimmäinen edellytys. KOKO on tärkeä väline myös ulkoisten verkostojen luomisessa, vahvistamisessa ja käytännön hyödyntämisessä.

1.3 OHJELMAN TAVOITE

Toimialakohtaiset työryhmät luovat vision asumisesta ja hirsirakentamisen kehityksestä, metalliteollisuuden kehityksestä, bioenergian käytön edistämisestä, matkailu- ja elämysteollisuuden merkityksen kasvamisesta sekä kansainvälistymisestä vuoteen 2020.

Ohjelman tuloksia, jotka ovat pääasiallisesti laadullisia, mitataan käyttämällä mittaamisen apuna sosiaalista tilinpitoa. Sosiaalinen tilinpito on menetelmä sosiaalisten ja yhteiskunnallisten tulosten mittaamiseksi ja esittämiseksi. Sosiaalisen tilinpidon kautta pystytään mittaamaan ja raportoimaan saavutettuja tuloksia sekä pystytään fokusoimaan ja kehittämään toimintaa.

Ohjelman tavoitteiden esimerkiksi tehtyjen selvitysten ja käynnistettyjen hankkeiden vaikutusta alueen kehittymiseen tai alueen sisäisen ja alueidenvälisen yhteistyön toteutumista mitataan erikseen määriteltyjen laadullisten ja määrällisten indikaattorien avulla.

2. OHJELMAN TOIMENPIDEKOKONAISUUDET

2.1. TOIMENPIDEKOKONAISUUDET

KOKO:lla tuetaan hankesuunnittelua ja varsinaisten hankerahoitusten hakua esim. seuraavanlaisissa asioissa:

2.1.1. ASUMINEN

A. ALAN KEHITYKSEN ENNAKOINTI, ASUKASLÄHTÖISYYTEEN PANOSTAMINEN

- Selvitetään tiukkenevat energiamääräykset ja hirsirakentamista koskevien muiden vaatimusten muuttuminen, sekä lainsäädännön ja kaavoituskäytäntöjen vaikutus tulevaisuuden vaatimuksiin ja asiakkaiden mielikuviin hirsirakentamisesta. Tällä ennakoitaan muutoksia, jotka vaikuttavat alan kehitykseen.
- Parannetaan hirsitaloalan kilpailukykyä kiinnittämällä huomiota benchmarkkukseen ja brändin luomiseen. Luodaan hirsitaloteollisuudessa toimiville yrityksille tarjouspohjastandardi, kehitetään hirsitaloteollisuuden asiakaspalveluprosesseja aukottomiksi, kehitetään tapoja joilla asiakas voi vaivattomasti vertailla hintoja, ja luodaan kustannustehokkaita käytäntöjä talomallien yksilölliseen räätälöimiseen asiakkaan toiveiden mukaisilla tavoilla. Tämä perustuu Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa Seinäjoella tehtyyn tuoreeseen selvitykseen ”Hirsitaloteollisuuden kehityshaasteet” ja siinä tehtyihin kehittämissuhteisiin.
- Tehdään markkinatutkimus traditionalistiseen rakentamiseen perustuvalla hirsitalotuotannolle. Tällä ennakoitaan asiakaslähtöistä kysyntää ja kerätään rohkeutta rakentamisessa vallalla olevien ajattelutapojen uudistamiseen ja Suomessa uutta olevien toimenpiteiden käynnistämiseen.

B. ASUMISEN JA RAKENTAMISEN ASUKASLÄHTÖISET INNOVAATIOT, ERIKOISTUMINEN

- Tarjotaan hirsitaloteollisuuden suunnittelijoille perehdytystä traditionalistisen rakentamisen eteläpohjalaisiin ominaispiirteisiin yhteistyössä mm. museoviraston, Ilmajoen rakennuskulttuurikeskuksen sekä Mustasaaren Stundarsin asiantuntijoiden kanssa. Luodaan eri kulttuurialueet ja –identiteetit huomioon ottavat pelisäännöt traditionalistiseen talosuunnitteluun, rakentamiseen ja markkinointiin. Tällä laajennetaan osaamista ja tähdätään erikoistumiseen, sekä tuotannon korkeatasoiseen eettiseen, esteettiseen ja fyysiseen laatuun.
- Selvitetään traditionalistiseen rakentamiseen soveltuvien perusratkaisujen, ovien ja ikkunoiden, räystäslautojen ja ikkunanpuitteiden yms. osaaminen ja kustannustehokkaat tuotantomahdollisuudet nykyisessä yritysverkostossa. Tuetaan erikoistuvaa alihankintayrittäjyyttä. Tämä lisää erikoistumista ja vaikuttaa uuteen tuotekehitykseen alueella.

- Suunnitellaan ensimmäiset traditionalistiset, yksilöllisesti tiettyyn rajaan saakka muunneltavissa olevat, eri kokoluokkien eteläpohjalaiset mallitalot markkinointia ja myyntiä varten. Tämä todennäköisesti herättää huomiota ja keskustelua medioissa, luo edellytykset mittavalle kampanjoimiselle, ja taitavasti esillä pidettynä voi vaikuttaa merkittävän, kulttuurisesti arvokkaan rakentamissuuntauksen nousuun laajalla alueella, sekä johtaa myös muiden kulttuurialueiden traditionalistisen talotuotannon kysyntään.
- Perehdytään kokeiluihin, joissa talon rakentamiseen on käytetty sekä puuta että metallia, sekä näistä saatuihin käyttäjäpalautteisiin. Suunnitellaan uuden tyyppinen metalli- ja puurakenteinen matalaenergia- tai passiivitalo. Tällä tavoitellaan toimialojen yhteistyöstä syntyviä uusia innovaatioita talonrakennusosalalle.

C. TOIMIALARAJOJEN YLITTÄMINEN, ASUMISEN KOKONAISRATKAISUJEN TUOTTAMINEN

- Pyritään verkottumaan entistä kiinteämmin talorakentajien, kivirakentajien, piharakentajien ja puutarha-alan yritysten, kalustajien ja sisustajien sekä muiden asumiseen liittyvien yhteistyökumppaneiden kesken esim. suunnittelemalla yhteismarkkinointiin soveltuvia tuotekokonaisuuksia ja teemoja. Tällä lisätään yritysten keskinäistä liittoutumista, joka vaikuttaa mm. tuotannon jalostusarvoon, sekä kustannustehokkuuteen mm. mainonnassa.

2.1.2. METALLITEOLLISUUS

D. PAIKALLISTEN OSAAMISKESKITTYYMIEN VAHVISTAMINEN, KIBS-PALVELUJEN HAKEMINEN

- Vahvistetaan alumiinin osaamiskeskittymän hyväksi todettuja toimintatapoja selkeyttämällä kumppanuuden yhteisiä toimintasääntöjä sekä lisäämällä klusteriin kuuluvien yritysten sitoutumista brändiin ja sen vahvistamiseen kasvuvision sisäistämisen ja tavoitteellisen yhteistyön kautta. Laaditaan suunnitelma osaamiskeskittymän näkyvyyden lisäämisestä. Tämä lisää klusterin kilpailukykyä.
- Pyritään etabloimaan alueelle alumiinin loppukokoamiseen ja –jalostukseen liittyviä yritystoimintoja osaksi osaamiskeskittymää, jolloin mm. verkostokumppanuus vahvistuu, logistiset toiminnot tehostuvat, yritysten kannattavuus paranee ja niiden edellytykset kansainväliseen kasvuun lisääntyvät.
- Kartoitetaan yritysten tuotekehitykseen ja suunnitteluun sekä markkinointiin liittyviä kehittämis- ja erikoisosaamistarpeita, selvitetään edellytykset näihin liittyvälle yritystoiminnalle ja ulkoistetaan niitä. Tästä voi löytyä uutta liiketoimintaa esim. alueen alihankintayrityksiin, joissa halutaan kehittää tuotteita ja toimintoja. Tällä tehostetaan toimintoja ja lisätään erikoistumisen mahdollisuuksia.

E. ALAN KEHITYKSEN ENNAKOINTI, INNOVAATIOJEN VÄLISESTÄ YHTEISTYÖSTÄ

- Järjestetään mm. verkostoitumis- ja erikoistumiskysymyksiin sekä alan uutuuksiin paneutuva kansallinen alumiiniseminaari alan tuotantoyrityksille, kouluttajille, opiskelijoille, tutkijoille, suunnittelijoille, muotoilijoille sekä muille sidosryhmille. Tällä tiivistetään alueiden välistä yhteistyötä ja ennakoidaan osaamisen ja kehittymisen tarpeita lähitulevaisuudessa.

2.1.3. BIOENERGIA

F. TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINTA

- Pyritään kehittämään järjestelmiä, joilla voidaan ratkaista biomassojen kosteuden mittaamiseen ja epäpuhtauksien poistamiseen liittyviä ongelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia älyteknologian hyödyntämiseen bioenergiälaitteistojen ja mittareiden kehityksessä, sekä polton ja käytön ohjauksessa. Tällä selvitetään mm. energiatehokkaiden älytalojen energian säästöön johtavia ratkaisuja.
- Selvitetään esim. puu- ja hirsiteollisuuden, pienten ja keskisuurten sahojen, sekä puunjalostuksen sivutuotteena syntyvien biomassojen hyödyntäminen, sekä mahdollisuudet lisätä hyödyntämistä bioenergian tuottamisessa.
- Arvioidaan Etelä-Pohjanmaan mahdollisuudet toisen sukupolven (2G) biopolttoaine- ja pellettituotantoon. Arvioidaan raaka-ainevarat, hankintalogistiikka, lopputuotemarkkinat, pelleteille asetetut erityisvaatimukset varastoinnin ja käytön osalta, sekä määritellään ja mitataan pellettien raaka-aineiden kriittiset ominaisuudet. Alkupään tuotantoketjun tehostamiseksi tutkitaan erityisesti parhaiden saatavissa olevien älytekniikan sovellutusten käyttömahdollisuudet pellettien, hakkeen ja brikettien tuotanto-, varastointi- ja esikäsittelyprosesseissa. Tällä pyritään ratkaisemaan kotimaisen bioenergian raaka-aineen tuotannon kannalta ongelmana ollut energiavarojen sijaintia etäällä suurista asutuskeskittymistä, biomassan sähköksi muunnon heikkoa hyötysuhdetta ja toisaalta tilavuuspainoltaan alhaisen tai kostean biomassan hankalaa kuljetettavuutta. Biomassan muuntaminen tiivistetyksi, jauheiksi, briketeiksi tai pelleteiksi voi tuoda ratkaisun energiavarojen siirrettävyyteen.
- Valmistellaan SeAMK:ssa yhteenveto prosessoitujen bioenergian raaka-aineiden vaatimuksista sekä prosesseissa käytettävistä menetelmistä ja laitteista. Selvitetään, onko muuttuneessa selluteollisuuden tilanteessa (Kaskisten Metsä-Botnian sulkeminen) saatavissa olevien raaka-aineiden puolesta perusteltua investoida BtL-laitokseen E-P:n alueilla. Järjestetään bioenergian asiantuntijoiden työseminaari sekä kokoonnutaan 1-3 työpajassa. Tällä pyritään ottamaan haltuun bioenergiastrategiaa sekä tiedollisesti että teknisesti.

G. KOULUTUS

- Kartoitetaan alueen bioenergiakoulutuksen kokonaistila, taso ja tarpeet sekä selvitetään mahdollisuudet myös kurssitoiminnalle esim. Sedun kanssa Ähtärissä. Käynnistetään pilottikoulutusta ja arvioidaan se. Tällä täydennetään alan tuotanto- ja käyttöosaamista kokonaistarvetta vastaavaksi.

H. KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

- Selvitetään mahdollisuus käynnistää kv. tutkimushanke yhteistyössä mm. Italian suurimman puuhun perustuvien teknologioiden tutkimuskeskuksen IVALSA/CNR:n kanssa. Hanke voi perustua tietotaidon vaihtoon pienen mittakaavan lämpöyrittäjyyden kehittämisessä ja bioenergian hyödyntämisessä esim. matkailukohteissa ja kylpylöissä. Tällä siirretään hyviä käytäntöjä ja kansainvälistetään toimintaa.

2.1.4. MATKAILU- JA ELÄMYSTEOLLISUUS

I. MATKAILUN KÄRKIEN VAHVISTAMINEN, VERKOSTOIMINEN, TEEMALLINEN TUOTTEISTAMINEN

- Vahvistetaan Tuurin ostosmatkailukeskittymää selvittämällä alueen kokonaisuutta täydentäviä uusia liiketoimintoja ja yrityksiä. Käytetään selvityksen tekemiseen tilastoanalyysseja ja yrityshaastatteluita. Tällä tuetaan yrityskeskittymän kasvua ja siitä aiheutuvia myönteisiä vaikutuksia työpaikkojen lisääntymiselle, ympäristön muiden matkailupalveluiden kysynnälle, sekä alueen kilpailukyvyille työympäristönä ja virkistysympäristönä.
- Haetaan yhteistyötä matkailun kärkiyritysten välille laatimalla liiketoimintasuunnitelma ”perhematkailun helminauhalle”, joka valtatie 18:n yhdistämänä johdattaa asiakkaita perhematkailukohteisiin, kuten Päijänteen risteilyt Jyväskylässä, Haapamäen Höyryveturi puisto Keuruulla, Ähtärin Eläinpuisto, Tuurin ostosmatkailukeskittymä ja Labyrinttimaailma, Härmän Powerpark-huvipuisto sekä Vaasan Tropiclandia. Tällä lisätään alueen vahvuuksiin perustuvaa matkailun teemallista tuotteistamista ja tuodaan kärkiyritysten imussa matkailijoita myös muihin alueen yrityksiin.
- Selvitetään mahdollisuudet toteuttaa Töysän Tuurin kauppakeskittymän alueella ”matkailupalvelut yhdeltä luukulta” –konsepti, jossa matkailija voi saada tietoa ja palvelua koko alueen matkailuyrityksistä. Etsitään ratkaisuja alueen matkailuyritysten yhteismarkkinoinnin tehostamiseen yhteistyössä kärkiyrityksen kanssa esim. Veljekset Keskinen omistaman TUURI.FI –domainin tunnettuutta hyödyntämällä. Tällä haetaan verkottumista sekä siitä koituvaa laajempaa alueellista hyötyä.

J. ALUEEN LUONNON HYÖDYNTÄMINEN VIRKISTYSKÄYTÖSSÄ ASIAKASLÄHTÖISESTI

- Suunnitellaan kylpylä Kivitiipun, alueen muiden matkailu- ja ohjelmapalveluyritysten sekä paikallisten asukkaiden käyttöön infra, jolla saadaan Lappajärven ranta-alueet, saaret ja maisemat entistä parempaan virkistyskäyttöön. Suunnitellaan ympäristö, jonka rakenne, kulku ja pysähtymispaikat perustuvat maisemamieltyä ja elvyttäviä ympäristöjä koskevaan tutkimustietoon. Tällä parannetaan alueen järvisyyteen perustuvien palveluiden kehittymistä ohjelmapalveluyrityksissä ja luodaan edellytyksiä ympäristön luonnonolosuhteisiin perustuvien terveyspalveluiden tuottamiselle.
- Määritetään alueen olemassa olevista luontoreitistöistä asiakaslähtöisimmät sekä infran ja yritystoiminnan kannalta toimivimmat helmet, tutkitaan niiden tämänhetkinen kunnostus- ja kehittämistarve, ja keskitetään rajalliset ylläpito- ja kehittämisresurssit niihin. Etsitään ratkaisu reittien tason nostamiseen niin, että maisemanhoito, sekä polkujen, opasteiden ja rakennelmien turvallisuus ja yleinen kunnossapito on pysyvää. Tämä on edellytys reitistöjen hyödyntämiselle matkailu- ja ohjelmapalveluyrityksissä, sekä alueen luonnon saamiselle aidosti matkailijoiden ja alueen asukkaiden kestävään virkistyskäyttöön.

K. KANSAINVÄLISYYS JA INNOVAATIOT TOIMIALOJEN VÄLISESSÄ YHTEISTYÖSSÄ

- Tutkitaan matkailupalveluista tehtyjä kansainvälisiä markkinaselvityksiä ja hyödynnetään niitä uusien kv. asiakasryhmien hakemisessa. Vahvistetaan Pohjanmaa-brändiä ja panostetaan teemalliseen web-markkinointiin lisäämällä yritysten sähköistä osaamista, hyödyntämällä sosiaalista mediaa ja VisitFinland-maaportaalia, sekä omaksumalla uusia sähköisiä markkinointi- ja myyntimenetelmiä

kotimaan- ja ulkomaankauppaan. Tiivistetään kansainvälisyyteen tähtäävien tahojen keskinäistä yhteistyötä kokoamalla tiimiin mm. alueen matkailun kärkiyritykset sekä niiden verkostoihin kuuluvat toisten maakuntien kärkiyritykset, alueen vahvimmat kaupan ja kulttuurin toimijat, Pohjanmaan Matkailu ry, Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy, Finwest ry ja Visit Finland/MEK. Tehdään yhteistyötä myös Jyväskylän matkailun ja elämystuotannon klusteriohjelman kansainvälistymisen asiantuntijoiden ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa. Tällä haetaan uutta markkinointi- ja myyntiosaamista, ja lisätään alueelle tulevien kansainvälisten matkailijoiden määrää.

- Haetaan Etelä-Pohjanmaan luonnon, kulttuurin ja muut ominaispiirteet tunteva toimittaja laatimaan kuvallisia tarinoita erityisistä, poikkeavista, mielenkiintoisista kohteista, ilmiöistä ja ihmisistä sekä markkinoimaan tarinoita erilaisiin medioihin kotimaassa ja ulkomailla. Tarinoita hyödynnetään myös yritysten web-markkinoinnissa. Tällä testataan ennakkoluulottomia, uusia ja raikkaita näkökulmia ja tapoja tuoda aluetta esiin ja löytää marginaalisillekin osaamisen alueille taikka mielenkiinnon kohteille oma globaali kohderyhmänsä tai asiakaskuntansa.
- Tehdään yhteistyötä traditionalistisen talotuotannon kanssa mm. hakemalla teemasta kiinnostuneita kielitaitoisia ohjelmalveluyrittäjiä tai oppaita, joilla on tieto hallussa tai jota perehdytetään pohjalaisen rakentamisen historiaan ja ominaispiirteisiin sekä meneillään oleviin asumisen projekteihin. Markkinoidaan rakennuskohteita kansainvälisesti kiinnostavina opinto- ja tutustumismatkakohteina esim. kv. rakennusalan opiskelijoille, arkkitehdeille, arkkitehtuurista kiinnostuneille matkailijaryhmille, toimittajille, kulttuurijärjestöille ja rakennusperinnejärjestöille. Tällä vahvistetaan Pohjanmaa-brändiä, matkailun teemallista tuotteistamista, sekä traditionalistisen talotuotannon saamaa huomiota, mikä hyödyttää myös elämysteollisuutta.
- Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmalveluiden kehittämiskoulutus, jossa lähtökohtana on harrastuksen muuttaminen vähittäin työn ja toimeentulon lähteeksi. Harrastukselle, esim. kalastus, melonta, nikkarointi, näytteleminen, käsityö tms. laaditaan liiketoimintasuunnitelma, ja palveluiden myyntiä sekä yhteistyötä mm. alueen matkailun kärkiyritysten kanssa selvitetään jo koulutusvaiheessa. Tällä luodaan työllisyyttä luoville aloille, joissa on kasvun mahdollisuuksia.

2.1.5 KOORDINAATTORI

Koordinaation toimenpiteet on esitetty kohdassa 2.2. Näiden lisäksi koordinaattori voi tukea työryhmien innovointia ja alueen kilpailukyvyyn ja vetovoiman kokonaisvaltaista kehittymistä mahdollisuuksien mukaan myös työryhmien hankkeistamiseen lisäarvoa tuovilla toimenpiteillä. Koordinaattorin toimesta voidaan esim. hakea avustusta tutustumiseen Ruotsin Hälsinglandissa oleviin talonpoikaistaloihin ja pihapiireihin, jotka on tuotteistettu näkyvästi matkailukäyttöön ja joille Ruotsin valtio on hakenut UNESCO:n maailmanperintökohteen arvoa.

2.2 TOIMENPIDEKOKONAISUUKSIEN KÄYTÄNNÖN TOIMEENPANO

Toimialakohtaisia työryhmiä, joissa hankeaihoita on suunniteltu, täydennetään. Kunkin työryhmän tehtävänä on miettiä oman toimialansa kilpailukyvyyn kehittämistä alueella, valita strategiset toimenpiteet joilla kehittäminen tapahtuu, ratkaista millä tavalla KOKO:sta niille kullekin annettu budjetti käytetään tehokkaasti tukirahoituksena, sekä valmistella vuosittaiset työryhmäkohtaiset toimintasuunnitelmat ja raportit. Työryhmät vastaavat toimintasuunnitelmiansa toteutumisesta sekä oman budjettinsa

käyttämistä. Työryhmät voivat käyttää KOKO:n rahoitusosuutta esim. alakohtaiseen markkinatutkimukseen, hankkeen kirjoittamisessa tarvittavaan työpanokseen, tutustumismatkoihin verkostojen laajentamiseksi, alakohtaisiin tulevaisuusseminaareihin, ulkomaisten partnerien hakemisesta aiheutuviin kustannuksiin kv. hankeyhteistyötä varten, tai muulla tavalla ennakoivaan, tutkivaan, verkostoivaan, kokeelliseen ja/tai rajoja ylittävään käynnistämiseen.

Strateginen ohjausryhmä koostuu alueen kuntien ja kaupunkien edustajista, sekä maakuntaliiton ja TE-keskuksen edustuksesta. Ohjausryhmä päättää koordinaation ja työryhmien vuosittaisen talous- ja toimintasuunnitelmien ja raporttien hyväksymisestä koordinaation tekemän yhteenvedon pohjalta, sekä tekee päätökset suunnitelmiin sitoutumisesta.

Koordinaattori osallistuu asumisen, metalliteollisuuden, bioenergian ja matkailun alakohtaisiin työryhmiin avustavana ja kokoavana osapuolena sekä seuraa omalta osaltaan hankkeiden etenemistä ja tavoitteiden toteutumista avustuen työpanoksella myös itse hankkeita mahdollisuuksien mukaan. Hän hakee ja välittää ajankohtaista tietoa työryhmille, työryhmien kesken, sekä työryhmien ja strategisen ohjausryhmän välillä. Hän tekee myös ulkoista tiedotusta ja työskentelee hyvien käytäntöjen välittämiseksi eteenpäin. Hän pyrkii seuraamaan muita meneillään olevia hankkeita ja löytämään hyödyllisiä kontakteja mahdollisten uusien yhteistyöavausten tekemiseen kotimaassa ja ulkomailla. Hän auttaa työryhmiä hakeutumaan konkreettiseen yhteistyöhön osaamiskeskusten kanssa (esim. asumisessa Lahti, metallissa Seinäjoki, bioenergiassa Jyväskylä, matkailussa Turku), osallistuu ja osallistaa työryhmiä kansallisiin verkostoihin, sekä siirtää niistä tulevaa tietoa alueelle. Hän kokoaa työryhmien vuosittaiset talous- ja toimintasuunnitelmat ja raportit yhteen ja toimittaa ne edelleen strategiselle ohjausryhmälle, Etelä-Pohjanmaan liitolle, TEM:lle sekä niiden kansallisten verkostojen koordinaattoreille, joihin alue on osallistunut. Hän järjestää vuosittain 1-2 innovaatioseminaaria, joissa alueen kunnat ja kaupungit, elinkeinot kärkeen, oppilaitokset, tutkimustoiminta, aluekehittäjät ja muut tekijät tapaavat toisensa, vaihtavat ajankohtaista tietoa meneillään olevista hankkeista, luovat päivitettyä kokonaiskuvaavaa alueen kehittymisestä, ennakoivat muutoksia, sekä keskustelevat siitä, miten eri toimintoja voidaan yhä paremmin kohdistaa koko alueen kilpailukyvyyn strategisen kehittämisen hyväksi. Koordinaation tehtävänä on vakiinnuttaa työskentelytapa selkeäksi ja toimivaksi työkaluksi alueen poliittisille päättäjille ja aluekehittäjille.

3 KOKO:N LAADINTA JA TOTEUTUS

3.1 PAIKALLINEN TOIMINNALLISUUTEEN JA STRATEGISEEN YHTEISTYÖHÖN PERUSTUVA TOIMINTA-ALUE

Järviseudun (Kortesjärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Vimpeli ja Alajärvi) alueella on haettu uusia ratkaisuja. Vuoden 2009 alussa Kortesjärvi siirtyi osaksi uutta Kauhavaa, johon suuntaan myös Lappajärvi sitoutuu perusturvan palvelutuotannon osalta. Kuusiokunnissa tapahtui muutoksia Soinin palattua Järviseutuun ja Lehtimäen liittyttyä osaksi Alajärven kaupunkia, sekä Alavuden ja Kuortaneen suunnatessa yhteistyöhön Seinäjoen seudun kanssa. Vimpeli, Alajärvi ja Soini ovat jäseninä Järvi-Pohjanmaan Yrittäjäseutu Oy:ssä, joka on niiden yhteinen elinkeinoyhtiö. Seutukunnan hajoaminen, kuntaliitokset, KOKO-alueiden syntyminen sekä lähinaapureita yhdistävät samankaltaiset haasteet johtavat uuteen loogiseen

järjestäytymiseen, mikä tarkoittaa Lappajärven, Alajärven, Vimpelin ja Soinin joukon täydentymistä Töysällä ja Ähtärillä. Tässä mielessä Etelä-Pohjanmaan koillisosaan muotoutuva KOKO-alue on osittain uusi, mutta naapureiden välisessä yhteistyössä myös viimeksi mainitut ovat vanhoja tuttuja. Kunnat ovat esim. rahoittaneet lukuisia yhteishankkeita mm. rakentamis- ja elintarvikeklusterin kehittämiseen, matkailuun, kylien kehittämiseen, osaamisen tason ja yritysten kilpailukyvyyn parantamiseen, tietotekniikkaan, ympäristöön sekä sosiaali- ja terveystoimen kehittämiseen liittyen. Myös alueiden toimintaryhmien kautta on tehty yhteistyötä kokonaisvaltaisen aluekehityksen hyväksi.

Työssäkäyntialueena esim. Alajärven ja Vimpelin teollisuuskeskittymä on merkittävä lähikunnille. Muita yhdistäviä tekijöitä ovat mm. samankaltainen elinkeinorakenne, työllisyystilanne ja väestökehitys. Kunnat sijaitsevat etäällä maakuntakeskuksesta, ja ne ovat valmiita hakemaan kasvua toistensa tuella. Tähän on edellytyksiä, koska alueella on selkeitä yhteisiä vahvuuksia, joiden varaan rakennetulla strategialla se pystyy erottumaan sekä muusta maakunnasta että muista alueista, ja vahvistamaan tällä kilpailukykyään.

3.2 ALUEEN TOIMIJOIDEN OSALLISTAMINEN VALMISTELUUN JA SITOUTUMINEN OHJELMAN TOTEUTTAMISEEN

Etelä-Pohjanmaan Järvialueen kunnista vain Alajärvi, Töysä ja Ähtäri ovat olleet mukana aluekeskusohjelmassa. Lappajärvi, Vimpeli ja Soini ovat vasta vuoden 2007 lopulta lähtien olleet mukana alueellisessa maaseutuosiossa. KOKO on uusi tapa toimia ja se on tuotu alueelle nopeasti. Sen tulee osoittaa tarpeellisuutensa ennen kuin sen merkitys strategisena työkaluna avautuu kaikilla sektoreilla.

Etelä-Pohjanmaan Järvialueella KOKO:sta on tiedotettu varsin kattavasti kuntien johdolle ja elinkeinotoimelle, valtuustoille ja hallituksille, paikallisille yrittäjäyhdistyksille, oppilaitoksille, sekä erityisesti keskeisille kärkiyrityksille. Tiedotustyössä apuna ovat olleet mm. Järvi-Pohjanmaan Yrityspalvelu Oy, jolla on kolmen kunnan lisäksi osakkaina myös kaksikymmentä alueen yritystä, sekä paikalliset kehittämissyhteistyöt Kuudesta ry ja Aisapari ry. Kirjallisten tiedotteiden lisäksi on tavattu jokaisen kunnan ja kaupungin johtajat ja elinkeinotoimen edustajat sekä osa valtuustojen ja hallitusten sekä yrittäjäyhdistysten puheenjohtajista. Kunnalliset päättävät tahot tulevat muodostamaan KOKO:n strategisen johtoryhmän, johon tulee edustus myös maakuntaliitosta.

Toimialakohtaisten työryhmien perustamisesta on tiedotettu alueen kaikille keskeisille toimijoille ja annettu jokaiselle mahdollisuus niihin osallistumiseen. Työryhmät KOKO:n ohjelmasisällön kirjallista valmistelua varten on koottu kustakin kärkitoimialasta, ja niissä on ollut mukana elinkeinon edustajien lisäksi Järvi-Pohjanmaan maakuntakorkeakoulun, Seinäjoen AMK:n maa- ja metsätalouden yksikön, Sedu maaseutualan, toimintaryhmien, alueen matkailuhankkeiden ja Etelä-Pohjanmaan matkailun koordinaatiohankkeen edustajia. Yhteistyötä on tehty myös Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin kanssa mm. alueen innovaatioympäristöjen kartoittamisessa. Matkailualan kärkiyrityksiin on tiedotettu prosessin etenemisestä palautteen saamista varten suoraan, ja metalli- sekä hirsirakentamisen kärkiyrityksiin Järvi-Pohjanmaan Yrityspalvelu Oy:n avustuksella. Bioenergian toimialalla linjauksia on tehty lähinnä t&k-toimijoiden välisenä työryhmänä, koska alan yrittäjäyys on vielä sirpaleista ja vaatii ensisijaisesti kehittämistoimia. Toimialakohtaisten työryhmien kokoonpanoa täydennetään käytännön toteutuksia silmälläpitäen, ja ne osallistuvat jatkossa KOKO:n toimenpidelinjausten mukaisten hankkeiden valmisteluun.

Työryhmien aktiivisuus ja innovatiivinen ote strategisten toimenpidelinjausten tekemiseen KOKO:n tarkoitusta vastaavalla tavalla osoittaa selkeää halua toimenpiteiden toteuttamiseen myös käytännössä. Ohjelmaluonnos toimitetaan alueen kuntien ja kaupunkien hallituksille ja johdolle sekä Etelä-Pohjanmaan liitolle, ja se esitellään kaikille osapuolille yhteisessä keskustelutilaisuudessa ennen toukokuun loppua 2009. Ohjelmaluonnosta toimitetaan mahdollisimman tehokkaasti myös alueen kärkitoimialojen yrityksiin. Lisäksi luonnos asetetaan esille internetiin kesäkuun alussa. Yritykset voivat ottaa kantaa luonnoksen sisältöön sekä viestiä kuntiin ja kaupunkeihin omista osallistumisajatuksistaan. Alueen kunnat ja kaupungit tekevät päätöksen sitoutumisestaan ohjelman toteuttamiseen kesäkuun 2009 loppuun mennessä. Kunnallispoliittisten päättäjien ja maakuntaliiton edustuksen muodostamasta strategisesta johtoryhmästä pyritään saamaan edustaja kuhunkin toimialakohtaiseen työryhmään, jolloin ajankohtainen tieto ohjelman etenemisestä kulkee reaaliajassa molempiin suuntiin. Koordinaation tehtävänä on osallistua työryhmiin aktiivisena avustajana ja toimia niiden kokoavana resurssina.

3.3 OHJELMAN ROOLI OHJELMALLISEN KEHITTÄMISEN KOKONAISUUDESSA, SUHDE MAAKUNTAOHJELMAAN JA MUIHIN KEHITTÄMISINSTRUMENTTEIHIN

Ohjelman kirjoittamisen perustana ovat tuoreimmat aluetta koskevat aikaisemmat strategiat, selvitykset ja tutkimukset. Näitä ovat mm. E-P:n maakuntasuunnitelma 2030, E-P:n maakuntaohjelma 2007-2010, E-P:n maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2009-10, maakuntasuunnitelman asiantuntija-analyysi /Metalli 2030, E-P:n maakunnan yhteistyöasiakirja 2009-10, E-P:n maakuntakaava, E-P:n kansainvälistymisen toimintaohjelma, E-P:n korkeakouluverkoston tutkimus- ja innovaatio-ohjelma 2007-2013, E-P:n luovien alojen yritystoiminnan kehittämissuunnitelma, E-P:n kulttuurin kansainvälistymisohjelma, E-P:n kylien kehittämisstrategia 2007-2013, E-P:n kulttuuristrategia, E-P:n matkailustrategia, E-P:n kulttuurin ja matkailu asiakastutkimus, E-P:n klusteriohjelma, E-P:n alueellinen teknologiastrategia, E-P:n korkeakouluverkoston tutkimus- ja innovaatio-ohjelma, E-P:n yrityshautomostrategia, E-P:n energiaomavaraisuuden kehittämisstrategia, E-P:n alueelliset talousnäkökulmat keväällä 2008, E-P:n imagotutkimus, Asukasmarkkinoinnin mahdollisuudet ja kehittämisen kohteet E-P:lla –raportti, E-P:n ICT- ja älytekniikkaliiketoiminnan näkökulmat vuoteen 2030 – raportti, Järviseudun matkailun kehittämisen painopistealueet 2007-2013, Kuusiokuntien matkailun kehittämisen painopistealueet 2007-2013, Bioenergian tuotannon haasteet ja tutkimustarpeet –katsaus, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellinen metsäohjelma 2006-2010 sekä luontoyrittäjyyden toimintaohjelma vuosille 2007-2015, Järviseudun työllisyysstrategia, Kuusiokuntien työllisyysstrategia, Järviseudun vapaa-aikatoimen strategia vuosille 2007-2013, Ähtärin kulttuuriympäristöohjelma, KOMPASSI -kehittämisohjelma /Maaseutuohjelman alueellinen maaseutuosio Järviseudulla ja Kuusiokunnissa, paikallisten kehittämisyhdistysten ohjelmat vuosille 2007-2013, sekä Jussi-Pekka Alasen selvitys ”Vetovoimainen Järviseutu”.

Ohjelmaa varten on tutustuttu myös muiden alueiden tilanteeseen erityisesti Vaasan seudun AKO:n, Kauhajoen seudun AKO:n, Seinäjoen seudun AKO:n, sekä eri alueiden osaamiskeskusten kautta. Mm. OSKE-ohjelma 2007-2013, Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2009-2013 /Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi, Aluehallinnon uudistamishanke, Jämsän seudun kehittyvän asumisen klusterin kuvaus, Asumisen klusteriohjelma Living Business, Bioenergiasta elinvoimaa klusteriohjelma 2007-2015, Matkailun ja elämystuotannon klusteriohjelma 2007-2013, Suomen matkailustrategia 2020 & toimenpideohjelma 2007-2013, Mökkibarometri, Suuntana arvoverkottunut rakentaminen – teknologiaohjelma 2003-2007, Hyvä asuminen 2010 –loppuraportti, Asumisen tulevaisuutta ennakoimassa –tutkimusraportti,

Puurakentamisen edistämishjelma 2004-2010, PuuSuomi –ohjelma 2008-2010, Puutuoteteollisuuden kilpailukykyohjelma, Maaseutuasumisen kehittämisselohjelma /Asuinmaaseutu 2007-2010, Valtioneuvoston innovaatiopoliittinen selonteko eduskunnalle, TEM:n toimialaraportit, ja luovien alojen tilastot (kansallinen katsaus).

Tietoa on haettu myös joidenkin päätyneiden hankkeiden loppuraporteista sekä ajankohtaisista, meneillään olevista projekteista, esim. Kehittyvä metsäenergia –hankkeesta, kunta- ja palvelurakennuudistus Etelä-Pohjanmaalla -hankkeesta sekä Changing attitudes to traditional houses /Sardinia Island, Italy –raportista. Yhteistyötä on tehty mm. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin kanssa ajalla 1.2.-31.5.2009 toteutetun ”Etelä-Pohjanmaan maaseudun innovaatioympäristöjen kehittäminen” - hankkeessa. Myös HY /Ruraliassa vastikään valmistunut selvitys ”Hirsitaloteollisuuden kehityshaasteet” kehittämisehdotuksineen on otettu huomioon.

KOKO on täydentävä käytännön työkalu, jolla edetään konkreettisesti kohti aluekehittämisen eri strategioissa mainittuja, sekä KOKO-strategiassa alueellisesti painottuvia tavoitteita. KOKO-rahoituksella pystytään resursoimaan toimenpiteiden käynnistämistä joustavasti ja luomaan tarvittavia edellytyksiä kehittämistoiminnan aloittamiseen sekä hankerahoituksen hakemiseen ja saamiseen. KOKO mahdollistaa myös pienen riskirahoituksen kokeellisissa asioissa, joihin ei välttämättä ole saatavissa rahoitusta muualta. KOKO on tärkeä väline verkostojen luomisessa, vahvistamisessa ja käytännön hyödyntämisessä. Se on merkittävä resurssi myös tiedonkulun kannalta, mikä on luottamukseen perustuvan kumppanuuden ja kaiken yhteistyön ensimmäinen edellytys.

Etelä-Pohjanmaan Järvialueella ei ole osaamiskeskusta, lisäksi sen painopistealat poikkeavat lähimmässä osaamiskeskuksessa Seinäjoella painotetuista aloista. KOKO:lla tehtävät toimenpiteet tukevat oman alueensa kärkitoimialoja sekä niiden innovaatioympäristöjen kehittämistä. Rajapinnoissa, kuten esim. bioenergian tuotannon kehittämisessä tarvittavaa älyteknologiaa koskevissa kysymyksissä, on luonnollista hakeutua yhteistyöhön Seinäjoen OSKE:n kanssa. Samoin pyritään luomaan kiinteää vuorovaikutusta muiden osaamiskeskusten kanssa asioissa, joissa se on loogista ja hyödyllistä kaikille osapuolille.

3.4 TOIMIJOIDEN EDELLYTYKSET TOTEUTTAA OHJELMAEHDOTUKSEN MUKAISIA TEEMOJA

Ohjelman toteutuksen ja ohjauksen koordinaatiomekanismi on esitetty tarkemmin kohdassa 2.2.

Strateginen ohjausryhmä koostuu alueen kuntien ja kaupunkien edustajista sekä maakuntaliiton ja TE-keskuksen edustuksesta.. Siitä pyritään saamaan yksi edustaja kuhunkin toimialakohtaiseen työryhmään seuraamaan hankkeiden suunnittelua ja vaikuttamaan mm. siihen, että hankkeissa otetaan huomioon paikallisen vastinrahan saatavuus. Strateginen ohjausryhmä päättää koordinaation sekä työryhmien vuosittaisten talous- ja toimintasuunnitelmien ja raporttien hyväksymisestä ja niihin sitoutumisesta koordinaation tekemän yhteenvedon pohjalta.

Toimialakohtaiset työryhmät koostuvat elinkeinon/kärkitoimialojen yritysten, oppilaitosten /tutkimuksen ja koulutuksen, toimintaryhmien, meneillään olevien projektien, sekä muiden aluekehittäjätahojen edustajista, jotka ovat kyseisen toimialan kehittämisen asiantuntijoita. Käytännössä niitä työryhmiä, jotka ovat osallistuneet KOKO-asiakirjan toimenpide-kokonaisuuksien suunnitteluun, täydennetään

tarkoituksenmukaisella tavalla, ja ne vastaavat toimialalle varatun KOKO-budjetin käyttämisestä tehokkaimmaksi katsomallaan tavalla, sekä toimintasuunnitelmien tekemisestä ja toteutumisesta ynnä raportoinnista koordinaatiolle.

Koordinaattori osallistuu työryhmiin avustavana ja kokoavana osapuolena sekä seuraa osaltaan hankkeiden etenemistä ja tavoitteiden toteutumista avustaen myös hankkeita mahdollisuuksien mukaan. Koordinaattori kokoaa ja välittää ajankohtaista tietoa työryhmien ja strategisen ohjausryhmän käyttöön, ylläpitää tahtotilaa sekä työskentelee hyvien käytäntöjen välittämiseksi eteenpäin. Koordinaattori etsii kontakteja, osallistuu kansallisiin verkostoihin ja osallistaa työryhmiä niiden kautta tarjoutuvaan yhteistyöhön sekä voi tarvittaessa käynnistää tavoitteiden toteutumista tukevia ulkoisia toimenpiteitä. Koordinaattori kokoaa työryhmien vuosittaiset talous- ja toimintasuunnitelmat ja raportit yhteen ja toimittaa ne eteenpäin. Koordinaattori järjestää vuosittain 1-2 innovaatioseminaaria, joissa aluekehityksen eri osapuolet koko alueelta luovat päivitettyä kokonaiskuvaa alueen kehittymisestä, ennakoivat muutoksia, sekä keskustelevat siitä, miten eri toimintoja voidaan yhä paremmin kohdistaa koko alueen kilpailukyvyyn strategisen kehittämisen hyväksi. Innovaatioseminaareihin voidaan ottaa ulkopuolisia asiantuntijoita uusien näkökulmien tuomiseksi mukaan keskusteluun. Koordinaation tehtävänä on vakiinnuttaa työskentelytapa selkeäksi ja toimivaksi työkaluksi alueen poliittisille päättäjille ja aluekehittäjille.

Budjetissa koordinaation lisänä oleva summa jaetaan tasan neljän toimialakohtaisen työryhmän kesken. Työryhmät aikatauluttavat toimenpiteet vuoden 2013 loppuun, tekevät ehdotuksen KOKO:n tukirahoituksen käyttämisestä ja laativat ensimmäisen vuosibudjetin niiden toimenpiteiden tueksi, jotka päätetään tehdä ensiksi (edellyttäen, että työ- ja elinkeino-ministeriön ohjeistus maakunnan kehittämisrahan osalta sallii ko. toimintatavan KOKO:n toteutuksessa). Toimintasuunnitelma ja budjetti tehdään vuosittain aikataulutuksen perusteella ja strategian mukaisella tavalla. Hyvin käytettynä pienikin vuosittainen budjetti on osuma-tarkka, tehokas, tulevien vuosien kehityslinjoja määrittävä ja lisärahoitusta poikiva summa.

4. VASTAAVUUS KOKO:N TOIMINTATAPOIHIN SEKÄ VAIKUTTAVUUS SUKUPUOLTEN TASA-ARVOON JA KESTÄVÄÄN KEHITYKSEEN

4.1. OHJELMAN ENNAKOIVUUS JA OPIVUUS

Ennakointia tehdään sekä toimialakohtaisesti alansa asiantuntijoista muodostuvissa työryhmissä että alueella järjestettävissä innovaatioseminaareissa, joihin osallistuvat kaikki alueen keskeiset kehittäjät sekä tarvittaessa vierailavat asiantuntijat. Yhteistyöverkostot tuottavat tietoa ennakoinnin tietotarpeista ja lähteistä. Tausta-analysien laatimisessa käytetään olemassa olevaa ja säännöllisesti koottavaa tietoa markkinoiden, työllisyyden ja ammattien sekä toimintaympäristön muutoksista sekä toimialakohtaisesti että alueellisesti. Yritykset osaavat kertoa esim. yleisen ammatillisen osaamisen ja ammattispesifin osaamisen tarpeistaan, joita tausta-analyyseihin ja tulevaisuuskuviin suhteuttamalla niistä saadaan suuntaa mm. rekrytointiin tai koulutuksen tuottamiseen alueen tarpeita vastaavalla tavalla, jolloin koulutusta suunnataan erityisesti työelämän segregatio huomioiden. Toimintaympäristön muutoksia

ovat esim. väestön ikääntyminen, ihmisten arvomaailman muutokset, globalisoituminen, teknologinen kehitys, jms. mikä kaikki asettaa uusia haasteita sekä yritysten että kuntien strategiselle kehittämiselle. Olemassa olevaa ennakoivaa tietoa on hyödynnetty jo KOKO-strategiaa laadittaessa.

Etelä-Pohjanmaan Järvialueen KOKO sisältää useita uutta luovia ja kokeilevia elementtejä, joista voi tulevina vuosina kehkeytyä uutta liiketoimintaa. Rohkeutta ja uutta ajattelua vaativaa on erityisesti asumisen painopistealalla traditionalistinen kulttuuriperinnerakentaminen. Innovatiivista on myös puu- ja metallirakenteisen talomallin suunnittelu, ja luovuutta voidaan odottaa myös talorakentamisen, kivirakentamisen, piharakentamisen, puutarha-alan yrittäjyyden, kalustamisen ja sisustamisen verkottumisesta - mikä voi olla esim. kulttuuriperinnerakentamisen teemaan liittyvää yhteistä tuotteistamista ja laaja-alaista erikoistumista.

Erikoistumisen mahdollisuuksien lisääminen antaa tilaa uusille innovaatioille myös metalliteollisuudessa. Hitaasti mutta varmasti tulee tapahtumaan merkittävää teknistä kehitystä bioenergian tutkimuksen ja kehittämisen kautta. Matkailun ja elämysteollisuuden menestymisen edellytyksenä jatkuva innovatiivisuus on vanha tuttu perustekijä, joka tulee esiin etenkin teemallisen tuotteistamisen ideoimisessa erilaisten toimijoiden kesken. Maisemamieltymyksiin ja elvyttäviin ympäristöihin perustuvan tutkimustiedon hyödyntäminen ja esteettisyyden sekä rauhan terveysvaikutusten tiedostaminen ovat innovatiivista ajattelua matkailua tukevan infran suunnittelemisessa ja rakentamisessa Lappajärvellä. Sosiaalinen media on uusi markkinointikanava, jonka hyödyntäminen on vasta lapsen kengissä. Tarinoiden määrätietoinen tuottaminen alueen esille tuomiseksi ja markkinoimiseksi kansainvälisesti on kokeilevaa toimintaa, joka voi osoittautua hedelmälliseksi – tai sitten ei. Liiketoimintasuunnitelman laatiminen harrastukselle sekä harrastuksen portaittainen muuttaminen elinkeinoksi on koulutusmuotona mielenkiintoinen kokeilu tällä alueella.

Kaiken tämän toteutumisessa, hyvien käytäntöjen löytämisessä ja siirtämisessä sekä tulosten hyödyntämisessä laajemmalla alueella ovat maakunnalliset, ylisaakunnalliset ja kansainväliset verkostot oleellisen tärkeitä. Paikallisesti erikoistuvien osaamiskeskittymien toisiaan täydentävä verkostoyhteistyö vahvistaa kunkin toimijan omaa osaamisaluetta ja hyödyttää yleistä kansallista kehitystä. Hyviksi osoittautuvien innovaatioiden leviäminen laajalle alueelle lisää alueen yritysten erikoisosaamisen kysyntää ja tätä kautta niiden kilpailukykyä ja kannattavuutta.

4.2. KUMPPANUUS

Koko alueen kunnat ja kaupungit ovat edustettuina strategisessa ohjausryhmässä tasaveroisina kumppaneina ollen ratkaisevassa roolissa ohjelman toimenpidekokonaisuuksien eteenpäin viemisessä. Ohjelmassa painotetut alueen kilpailutekijät ja kärkitoimialat ovat luonteeltaan sellaisia, että jokainen alueen kunta ja kaupunki tulee saamaan joko suoraa tai välillistä hyötyä toimenpidelinjauksissa esitetyistä ja mahdollisista myöhemmin esiin nousevista muista hankkeista. Koheesion ja kilpailukykyyn parantamiselle on yhtäläinen tarve, ja meneillään olevissa muutoksissa strateginen vahvuuksiin tarttuminen luo edellytyksiä keskinäisen kumppanuuden tiivistämiselle.

Ohjelman suunnittelun aikana erityisesti toimialakohtaisissa työryhmissä tehty yhteistyö eri osapuolten kesken antaa odotuksia myös ohjelman toteutuksen aikaiselle hyvälle kumppanuudelle. Työryhmissä yritysosapuolilla on asiantuntemus alan yleisistä kehittämistarpeista, oppilaitoksista tulee osaavaa ja aktiivista henkilöstöä jolla on välineitä myös laajempaan alueelliseen kehittämiseen, aluekehittäjät

hankevetäjistä yrityspalveluun ja kunnallisiin kaavoittajiin jne. tuovat työhön oman osaamisensa ja paikallistuntemuksensa, toimintaryhmien ja kuntapäätäjien taholta työryhmiin saadaan myös rahoittajan näkökulmaa - ja kaikilla osapuolilla on omat erinomaiset verkostonsa alueen joka kolkkaan sekä sen ulkopuolelle. Työryhmien kokoonpanossa ratkaisevinta ei ole se, mistä kunnasta jäsen tulee tai on kotoisin, vaan se mitä hän tekee työkseen ja mitä aluetta hänen työpanoksensa palvelee.

Koordinaation tehtävänä on omalta osaltaan ylläpitää yhteistyön intensiteettiä ja lisätä sitä mm. hyvällä tiedotuksella, joka on keskinäisen luottamuksen edellytys yhteisessä aluekehittämisessä. Luottamus luo laajakatseisuutta, joka lisää valmiutta myös kompromisseihin silloin, kun niihin on tarvetta. Aktiivisen yhteistyön moottorina toimii myös verkostoituminen alueen ulkopuolelle, mikä tuo aina jotain uutta ja innostavaa alueen sisäiseen työskentelyyn. Käynnistyvistä hankkeista alueelle koituvan edun määrä on luonnollisesti aina suorassa suhteessa siihen, millä aktiviteetilla hankkeissa tehtäviin toimenpiteisiin alueelta osallistutaan. Osallistumisen intensiteettiä ei voida määrätä ulkoa käsin, mutta mahdollisuus siihen annetaan tasapuolisesti jokaiselle ja osallistumista pyritään aktivoimaan kaikin käytettävissä olevin ja budjetin sallimin keinoin. Uusi toimintatapa vaatii joka tapauksessa aina oman aikansa, ennen kuin sen hyödyt osataan käyttää maksimaalisina. Tulevien vuosien aikana on mahdollisuus osoittaa toimintatavan hyödyllisyys, jolloin siitä voidaan luoda pysyvä työkalu kumppanuudelle sekä alueen yhteiselle strategiselle kehittämiselle.

4.3 VERKOSTOITUMINEN

Lappajärvi sitoutuu perusturvan palvelutuotannon osalta yhteistyöhön Kauhavan kanssa. Seudullisten tietoliikenneyhteyksien (6net ja Järvinet Oy) kautta alue verkottuu sekä Kauhavan että Alavuden ja Kuortaneen suuntiin. Matkailuelinkeinossa alue verkottuu joka suuntaan, kärkiyritysverkostoissa mm. Kuortaneelle, Kauhavalle ja Keski-Suomeen, luonto- ja kelkkareitistöjen kautta Alavudelle, Kuortaneelle ja Keski-Suomeen, ja markkinoinnissa Etelä-Pohjanmaahan ja Pohjanmaan rannikkoon sekä laajemmin koko Länsi-Suomeen. Ammattikorkeakoulut ovat mukana omissa verkostoissaan, bioenergian kehittämisessä on verkostoiduttu mm. Seinäjoen, Hämeen, Tampereen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulujen sekä Uumajan maatalousyliopiston kanssa. Maakunnan sisäisiä ja ulkoisia kontakteja on mm. Etelä-Pohjanmaan korkeakouluverkoston EPANET:in ja Seinäjoen yliopistokeskuksen hankkeiden kautta. Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvina alueen kunnat ja kaupungit ovat mukana mm. Länsi-Suomen Allianssissa (WFA). Ainoastaan Alajärvi, Töysä ja Ähtäri ovat olleet mukana aluekeskushjelmassa, ja vasta vuoden 2007 lopulta lähtien ovat Lappajärvi, Vimpeli ja Soini olleet mukana alueellisessa maaseutuosiossa.

4.4. **SUKUPUOLTEN VÄLISEN TASA-ARVON EDISTÄMINEN** (Liite nro 2)

4.5 **EKOLOGISESTI KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMINEN** (Liite nro 3)

5 ILMOITTAUTUMINEN KANSALLISIIN VERKOSTOIHIN SEKÄ PILOTOITAVIIN KANSALLISIIN VERKOSTOIHIN.

Etelä-Pohjanmaan Järvialueen KOKO:sta osallistutaan vuosina 2010-2013 Innovaatiot ja osaaminen-verkostoon sekä Matkailuverkostoon.

6 RAHOITUS

Etelä-Pohjanmaan Järvialueen KOKO-ehdotuksen rahoitusarvio koordinaatioon ja toimenpiteisiin sekä yhteensä kaudelle 2010-13 (Liite nro 4)